

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre", i Heiberg, Johanne Luise: *Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBK , 1944, s. 22. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr08val-shoot-idm140470734393456/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Indledning, Varianter og Oplysninger, Registre

Ullagusender en Pengeseddel til Fru Heiberg, da hun ikke vil modtage noget for det hende saa kære Arbejde. III B blev efter ligesom de foregaaende Dele at være gennemset af Andre og Hauch efter A. D. Jørgensen's Redaktion Trykmanskript. Inddelingen i Kapitler, et for hvert af de syv Testeraar, findes allerede i IIIA, enkelte Tilløb til en yderligere Inddeling har A. D. Jørgensen derimod ladet udgaa¹⁾ med Undtagelse af Overskriften „Marien-bud“.

I det foran nævnte Brev af 4. Maj 1878 bad Frk. Verdellin om ogsaa at maatte ronskrive Slutningen, naar Fru Heiberg var kommet til Ende med sit Skrift. Mod „Slutningen“ skal fortsaa IV, Del, som Fru Heiberg maa være begyndt paa i 1877, snart efter Afslutningen af de syv Sæsoner; indholds-mæssigt sluttede meget af det følgende sig nøje til det i III, Del behandlede Stof. Om Arbejdet skriver hun til Krieger fra Norge (3. Juli 1877²⁾: „Jeg maa dog fortælle Dem, at jeg atter har begyndt saa seensat at smere op for atter til Vinter at slæde det Opsættede ud, ja, det er opmuntrende!“ Til Martensen udtrykker hun sig paa lignende Maade i Brev af 20. September s. A.³⁾: idet hun følger til, at hun nu atter gennemlæser, hvad hun har skrevet om Sommeren, da hun „gjernom vilde reise Et og Andet forinden det viser sig for Deres Øine“. De Afslut, Fru Heiberg her tænker paa, er antageligt, hvad der svarer til III, Bind's Side 9—76, vel især Kapitlet „Hr. Hædts nye Skole“, til hvilket et Manuskript foreligger med Kriegers Pauskrift: 1877⁴⁾. For dette Kapitels Vedkommende maa der dog vietnok være Tale om 2. Redaktion, idet der findes Brudstykker af en ældre 1. Redaktion fra Midten af 1870'erne, som først var Led i Sæsonen 1854—55⁵⁾. 2. Redaktion indgik iøvrigt delvis i en 3. Redaktion, der, som det skønnes efter det violette Blæk, maa være skrevet i hvert Fald inden Udgangen af 1878. Efter disse af Fru Heiberg meget gennemrettede Redaktioner at dømmes, maa det da have voldt hende store Kvaler at skrive Hædts-kapitlet. Ogsaa Kapitlet „Lady Macbeth“ er iflg. Blækket skrevet og af Fru Heiberg gennemrettet senest i 1878⁶⁾. De øvrige Partier af IV, Del bortset fra den foran omtalte Afhandling om Skuespil-kunsten maa antages at være skrevet senere. Den indgaaende Ordtale af „Maria Stuart“ i Brevene til Krieger 25. og 27. Februar 1879⁷⁾ tyder paa, at Fru Heiberg da var i Lag med Kapitlet derom (S. 111—117). — I Sommeren 1879, d. 31. Juli, skriver hun til Bispede Martensen fra Dygd i Norge⁸⁾, at hun er beskæftiget med Tiden omkring Heibergs Død (svarende til S. 118—126). „Jeg bruger

¹⁾ Se Et Liv. 1. Udg. IV, 442.

²⁾ Krieger II, 238.

³⁾ Utrykt Brev til M. i dennes Arkiv i kgl. Bibl. (N. k. S. 3451, 4°).

⁴⁾ I Lægget: B Manuskript.

⁵⁾ Se IV, 13, Note 6 og Var. til III, 58, 27.

⁶⁾ I Redaktionen af Kapitlet findes i Lægget „Tanker og Udtaar“.

⁷⁾ Krieger II, 314 f.

⁸⁾ Joseph Martensen: H. L. Martensen i sit Hjem og blandt sine Venner (1918), 146 f.

netop den Stilhed og Ro, som jeg i Sommer her nyder, til at nedskrive denne Periode af mit Liv i mine „Erindringer“, og alle Vegne træder Deres elskelige Billedt mig her i Møde. Det er for Resten et svært og tungt Arbejde at fremkalde alt dette paa ny. Det slider og river mit Indreste op, saa det ikke er let at komme til nogenlunde Ro i Sindet. At det til næste Aar er 20 Aar siden, at De døde denne Smerte med mig, er mig næsten ubegribeligt, saa frisk, saa nær staar det hele for mig i dette Øjeblik.¹⁾ Dagen efter, 1. August, skrev hun til Krøjer²⁾: „Jeg selv sidder og beklækker det ene hvide smukke Ark Papir efter det andet, hvilket skjærer mig i Hjertet, thi for det Meste elletter jeg altså ud om Tirsdagen, hvad jeg skrev om Mandagen, river det kasserede Ark istykker og kaster det i Papiirkurven, idet jeg holder det om Undskyldning for den Medfart, det har været udevekslet. Dog, „dette er Verdens Gang, Mamselle“, for den, der vil mere, end den fortaaler, og har den urimelige Dristighed og endnu mere det spillede Haab at kunne lægge en Alen til sin Hoide. Dog, det er ikke let at indskrive sig i det Maanedholdenheds-Selskab, der kræver Afholdenhed fra Pen og Bleg, naar man sidder ene med sine Grublerier og har begge disse Repræsentanter ved Haanden. Altsaa, jeg skriver og skriver, hvad let tilsidst kan blive til Deres Byrde og Qual at finde ud af og rette. Dog paa dette Punkt har jeg jo længst bidt Hovedet af al Skam og ladet Dem freidigt see ind i mit forkhuddrede Værksted, vis paa, at De med overmenschelig Talsnødighed eller vil trække alle de Som ud, som jeg med gyldelig Letsindighed har hugget fast med uvant Haand. Lovet være Brænde i al Evighed!!!“

Antageligt nærede Fru Heiberg endnu i Efteraaret 1879 til Afslutning af sit Manuskript til IV. Del i dennes opdelte Skikkelse med, hvad hun da kaldte „Sidste Afsnit i disse mine Optegnelser“, et Kapitel, der behandlede hendes syvaarige Virksomhed som Sceninstruktør, Rejsen til Udlandet og de følgende Aars Begivenheder, 1879 indbefattet³⁾, altsaa til, hvad der svarer til III. Binds S. 201 nederst. Man maa antage, at det er dette Manuskript, Martensen gennemgik med Fru Heiberg i den nærmeste Tid efter 18. Oktober 1879⁴⁾, og maaske læste Anden del i Sommeren 1880⁴⁾. ... Først efter Afslutningen af Arbejdet med Bogen om Heibergs Forældre, der udkom i Efteraaret 1882, kan Fru Heiberg have taget fat paa Manuskriptets sidste Kapitel (svarende til S. 202 -11). Paa Værkets sidste Sider omtales Biskop Martensens Død 3. Febr. 1881. Da Krøjer paa Omslaget til Manuskriptets sidste Parter har skrevet „1874—1885“, maa man antage, at Fru Heiberg i 1885 sluttede Manuskriptet for anden og sidste Gang. Naar A. D. Jørgensen dog paa IV. Bind af I. Udgave som Slutningsaar for Erindringerne har sat 1882,

1) Krøjer II, 320.

2) Sml. Varianterne til disse Dato af MSS.

3) Denne Dag skrev Martensen til hende, at han med Hustru og Datter vilde komme Tomtevej Kl. 5 om Efter Lørdag vilde gaa ind og leve for hende alene. „De maa ikke kalde det Pisari. De maa vide og veed, at alt hvad De gjør, hvad De har levet og lever, hos mig finder en oprigtig Værdsfuld Deeltagelse.“ (Brevet i Fru Heib. Ark.).

4) Se IV, 30.